

כי במקלי עברתי את הירדן
לא היה עמי לא כסף ולא זהב ולא מקנה
אלא מקלי לבדו. (רש"י)

מקומו של הכסף הוא מתחת למחצלת

אודות רבי יהודה מספרת הגמרא^[1] שהיה עני מרוד, עד כדי כך – ש"דביתהו (זוגתו של רבי יהודה) נפקת נקטת עמרא (יצאה לשוק וקנתה צמר) עבדא גלימא דהוטבי (סרבל טוב), כד נפקת (איהי) לשוקא מיכסיא ביה, וכד נפיק רבי יהודה לצלוויי הוה מכסי ומצלי (בבגד זה), וכד מכסיה ביה הוה מברך ברוך שעטני מעיל", שהיה להן חביב כל כך שלא היה להן אחר^[2].

ומזה רואים את גודל העניות של רבי יהודה – שלא זו בלבד שלא היה יכול להרשות לעצמו לתפור אצל חייט, ולכן היתה זוגתו צריכה לתפור במו ידיה, הגה עוד זאת, לא היתה להם האפשרות שתתפור שני לבושים, אחד עבודה ואחד עבורו, אלא ששניהם לבשו אותו לבוש – היא בצאתה לשוק, והוא בצאתו להתפלל וללמוד.

והחסרון בלבוש זה (שלא היה אלא אחד עבור שניהם) התבטא גם בענינים רוחניים כו' – כמסופר בהמשך דברי הגמרא: "זימנא חדא גזר רבן שמעון בן גמליאל תעניתא, רבי יהודה לא אתא לבי תעניתא, אמרין ליה, לא אית ליה כסויה" (מכיון שבאותה שעה השתמשה בו זוגתו), כלומר, שמפני החסרון בלבושיו לא היה יכול לבוא "לביה תעניתא".

והנה, אף שמוכן בפשטות שלבוש זה לא היה בתכלית ההידור והיופי, דמכיון ששניהם השתמשו בו, בהכרח לומר שלא היה מתאים לאיש דוקא או לאשה דוקא (שהרי במקרה כזה היה אסור לאחד משניהם להשתמש בו, משום "לא יהיה כלי גבר על אשה גו'") – אף על פי כן, לבוש זה היה חשוב אצלו ביותר (מפני שלא היה לו אחר), ועד כדי כך – שהיה מברך עליו ברכה מיוחדת: "ברוך שְׁעֵטְנֵי מעיל" (ולא הברכה הרגילה שמברכים על לבוש – "מלביש ערומים"), מפני שהיה חשוב לו כמעיל^[3] - עד כדי כך גדלה עניותו של רבי יהודה.

...בהמשך סיפור הגמרא... אודות עניותו של רבי יהודה – ישנו ענין הדורש ביאור: כאשר אמרו לרבן שמעון בן גמליאל שרבי יהודה לא הופיע "לבי תעניתא" מפני שלא היה לו לבוש – "שדר ליה גלימא (על ידי שליח), ולא קביל. דְּלִי ציפתא (הגביה המחצלת שהיה יושב עליה) ואמר ליה לשלוחא (דאזל לביתא) חזי מאי איכא", ומפרש רש"י, שאמר לו: "ראה כמה עושר יש לי – שנעשה לו נס ונתמלא כל אותו מקום זהובים", וסיים רבי יהודה: "מיהו לא ניחא לי שאיתגני בהדין עלמא".

ולכאורה תמוה: מכיון שרבי יהודה היה בטוח שייעשה לו נס כו', שלכן לא היה צריך להביט בעצמו תחילה כדי לראות אם אכן התרחש הנס, ורק אחר כך לומר לשליח "חזי מאי איכא" – אינו מובן: מדוע הגביה את המחצלת כדי להראות לשליח שיש לו זהובים – הרי המקום הרגיל של זהובים הוא בכיס, או על גבי האצטבא, וכיוצא בזה ולא מתחת למחצלת, ואם כן, היה מתאים שישלח ידו לכיסו מתוך בטחון שבודאי יתרחש לו נס – ויוציא משם זהובים !?

כלומר: זהובים אלו לא היו במקום ... במשך כל הזמן – שהרי רבי יהודה היה עני מרוד, ובודאי לא היו ברשותו זהובים [דפשיטא שאם היו לו זהובים היה קונה בהם לבושים! – ישנם "בריות משונות" שמסוגלים לחסוך כסף ב"בנק", בה בשעה שהם עצמם מתהלכים בעירום ובחוסר כל, אבל "אדם נורמלי" אינו מתנהג כן, ועל אחת כמה וכמה כאשר מדובר אודות רבי יהודה], אלא ש"נעשה לו נס ונתמלא כל אותו מקום זהובים", ואם בנס עסקינן – מדוע נמצאו הזהובים מתחת למחצלת דוקא, ולא במקום רגיל – בכיסו או על גבי האצטבא, וכיוצא בזה !?

והביאור בזה: רבי יהודה רצה להראות לשליח כיצד מתייחס הוא ל"זהובים" – איזה מקום תופסים אצלו "זהובים" – שמקומם על גבי הארץ, היינו, מקום הכי תחתון, ובארץ גופא – מתחת למחצלת, שלא יוכל אפילו להביט עליהם . . . !

ועל דרך שמצינו בחכמינו ז"ל אודות גודל העילוי דהנהגה שלא מסתכלים על צורת מטבע - שעל ידי זה נקרא "קדוש"^[1].

וזהי ההוראה לכל אחד ואחת מישראל – באיזה אופן צריכים להתייחס לעניני ממון, כמודגש בסיפור הנזכר לעיל שהזהובים נמצאו על גבי הארץ, ובארץ גופא – מתחת למחצלת, עד כדי כך אין הדבר תופש מקום אצלו.

קטע משיחת ש"פ בהו"ב, רשימת השומעים בלתי מוגה
תו"מ ה'תשמ"ג ח"ג ע' 1466

^[1] נדרים מט, ב.

^[2] פירש"י שם.

^[3] פירוש התוס' והרא"ש שם.

^[4] פסחים קד, א. ע"ז נ, א.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח זוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צבייה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה